

Ph.d.-utdanningsmelding 2025 for Det medisinske fakultet

Innhold

1. Oppfølging av tidligere tiltak	1
2. Nøkkeltall	2
3. Forskningsfellesskap	2
4. Kobling til arbeids- og næringsliv	2
5. Innovasjon og nyskapende forskning	3
6. Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid	3

1. Oppfølging av tidligere tiltak

I 2025 har Det medisinske fakultet videreført det systematiske arbeidet med å styrke kvaliteten i ph.d.-utdanningen. Et av de mest sentrale tiltakene var innføringen av et nytt digitalt veilederkurs, som ble lansert høsten 2025. Kurset er obligatorisk for alle hovedveiledere fra 1. januar 2026, uansett tilknytning til UiB, og er utviklet for å sikre at veiledere både kjenner regelverket og behersker pedagogiske verktøy som støtter kandidatenes progresjon. Kurset, som også inkluderer korte erfaringsbaserte intervjuer med veiledere, representerer fullføringen av det siste hovedpunktet fra den eksterne programevalueringen av ph.d.-programmet i 2022/2023.

I året som gikk ble også programbeskrivelsen for Ph.d.-programmet ved Det medisinske fakultet (PHDMD) revidert. Fakultetet presiserte at ansatte i tekniske stillinger (kategori C) som hovedregel ikke skal være veiledere, men at enkeltstående, saklig begrunnede unntak kan gjøres for senioringeniører med ph.d.-grad. Videre ble det slått fast at det normalt skal oppnevnes én hovedveileder og én medveileder, med mulighet for en ekstra medveileder etter søknad når det foreligger faglig begrunnede behov. Retningslinjene for doktoravhandlinger ble også oppdatert, med en egen retningslinje for monografier og med tydeligere krav til hvilke typer artikler som kan inngå i artikkelbaserte avhandlinger.

Det internasjonale samarbeidet ble videreført gjennom NORDOC-samarbeidet, som gir kandidatene lik tilgang til en felles nordisk kursdatabase. Fakultetet deltok på partnerskapsmøtet under NORDOC-konferansen i Oslo i august 2025.

Det ble gjennomført årlige dialogmøter med instituttene, hvor kandidatoppfølging, utfordringer og kvalitetsutvikling diskuteres åpent. Instituttene er helt sentrale i det daglige kvalitetsarbeidet.

Fakultetet har også videreført arbeidet med å styrke veiledernes kompetanse, blant annet gjennom seminarer og målrettet tilbud om opplæring. I februar 2025 arrangerte fakultetet et todagers kurs for ph.d.-veiledere med professor Gitte Wichmann-Hansen, med mer enn 20 års erfaring med utvikling av undervisning i høyere utdanning. Seminaret ble godt mottatt og er etterspurt på nytt. Vi henviser også til beskrivelse av det nye digitale veilederkurset, som er omtalt ovenfor.

2. Nøkkeltall

I 2025 tok fakultetet opp 98 nye ph.d.-kandidater, som er en økning fra året før (91) fordelt slik: IGS: 31, K1: 22, K2: 30, IBM: 13 og IKO: 2. IBM tok imot sju nye kandidater i det EU-finansierte i Marie Skłodowska-Curie-programmet.

Totalt ble det avlagt 92 doktorgrader ved fakultetet i løpet av året, en økning fra 88 i 2024. Fakultetet anerkjenner det store arbeidet instituttene og Forskningsseksjonen legger ned i å håndtere nærmere hundre opptak og disputaser årlig.

Andelen kandidater som gjennomfører doktorgraden innen seks år, viser fortsatt stabilitet (tabell 1). For opptaksåret 2019 var gjennomføringsgraden 71 prosent, omtrent på nivå med tidligere kull. Både institusjonelle forhold og individuelle livshendelser påvirker tidsbruk, og ettervirkningene av koronaperioden merkes fortsatt. Instituttene og fakultetet følger opp kandidater som går over normert tid, blant annet gjennom personlig oppfølging og veiledning og tilbud om kurs i livsmestring.

Tabell 1: Andelen ph.d.-kandidater på MED som gjennomfører innen seks år

Indikator-år	Start-år	Disputert				Total
		Ja	Ja	Nei	Nei	
		Andel	Antall	Andel	Antall	
2025	2019	70,7%	58	29,3%	24	82
2024	2018	68,8%	75	31,2 %	34	109
2023	2017	71,8 %	84	28,2 %	33	117

Åtte kandidater fikk anbefaling om mindre omarbeiding, samme antall som i 2024. Det var ingen underkjenninger i 2025. Fakultetet tolker dette som et resultat av økt oppmerksomhet på kvaliteten på avhandlingens sammenstilling (kappen) og veilederens støtte i skriveprosessen, men kanskje også at bedømmelseskomiteene i noen tilfeller velger å gi kandidater mulighet til omarbeiding fremfor direkte underkjenning. Direkte underkjenning kan være mer belastende for kandidat og veileder.

3. Forskningsfellesskap

Instituttene har i 2025 fortsatt arbeidet med å sikre at ph.d.-kandidatene raskt blir integrert i fagmiljøene. Onboarding-rutinene som ble innført i 2023, er nå i aktiv bruk ved alle institutter og bidrar til faglig og sosial inkludering, uavhengig av kandidatens ansettelsesforhold. Forskerskolene har en sentral rolle i integreringsarbeidet, både gjennom kurs, seminarer, faglige diskusjoner og sosiale aktiviteter. Kandidatene inkluderes også i forskergrupper og deltar i møteaktivitet og faglig veiledning.

Kandidatene er en viktig del av forskningsaktiviteten på instituttene og deres faglige bidrag fremheves som betydelige innen grunnforskning, kliniske prosjekter og tverrfaglige satsinger. Fakultetet anerkjenner den systematiske strukturen instituttene skaper rundt faglig tilhørighet og oppfølging av kandidatene.

4. Kobling til arbeids- og næringsliv

Bruken av nærings-ph.d.- og offentlig sektor-ph.d.-ordningene har vært begrenset de siste årene, med totalt fire kandidater i perioden 2020–2025. Instituttene vurderer selv om disse ordningene skal benyttes og ett institutt peker på utfordringer knyttet til publiseringsbegrensninger når prosjekter involverer patentsøknader. Likevel er koblingen mellom ph.d.-utdanningen og arbeidsliv sterk. Omtrent 40 % av kandidatene er leger som tar doktorgrad, og som vender tilbake til klinikken etter fullført grad. Disse er i hovedsak finansiert gjennom stipend fra Helse Vest, Helse Bergen eller lignende. Innen odontologi finansierer tannhelsetjenestens kompetansesentre jevnlig ph.d.-kandidater, noe som gir en naturlig kobling til klinisk praksis i tannhelsetjenesten. En betydelig andel

av kandidatene er klinikere som returnerer til praksis etter fullført grad sikrer at forskerutdanningen er tett integrert med behovene i helsetjenesten.

IGS deltar også i nasjonale forskerskoler og tematiske nettverk som inkluderer samarbeid med eksterne aktører som NAV, Statens arbeidsmiljøinstitutt og Folkehelseinstituttet. Dette er tydelig i den nye nasjonale forskerskolen i epidemiologi, der slike aktører inngår som partnere.

Fakultetet har sterke fagmiljøer innen biomedisinsk grunnforskning og internasjonalt samarbeid med det globale sør hvor koblingen til arbeids- og næringsliv kanskje kan virke mindre direkte. Likevel viser alumnusundersøkelsen fra 2023 at kandidatene i stor grad finner relevante jobber etter endt doktorgrad. I tillegg til de rundt 40% som går tilbake til helsetjenesten/sykehus, går omtrent 20 % til universitets- og høyskolesektoren, mens rundt 11 % arbeider i helse- og sosialsektoren og rundt 11% i privat sektor¹. Det kliniske og helserelaterte arbeidsmarkedet er spesielt viktig for kandidater fra MED og de kliniske instituttene har gode strukturer for mottak og integrering av kandidater fra klinisk virksomhet.

Forskerlinjestudentene er en viktig kobling mellom utdanning, forskning og arbeidsliv. Ordningen fungerer både som en rekrutteringsvei og som en strategisk satsing for å gi medisinstudenter forskningskompetanse tidlig i utdanningsløpet. Dette bidrar til lavere gjennomsnittsalder ved oppstart av ph.d.-løpet og kortere gjennomføringstid. En kombinasjon av klinisk utdanning og forskerutdanning kan potensielt åpne for flere yrkesmuligheter for leger og tannleger, også utenfor de tradisjonelle kliniske miljøene.

5. Innovasjon og nyskapende forskning

Innovasjonsarbeidet ble betydelig styrket i 2025 gjennom et nytt samarbeid med Eitri og VIS Innovasjon, finansiert av NFR gjennom tidlig fase teknologioverføringsmidler, såkalte TFTO-midler. Fakultetet har engasjert en innovasjonsrådgiver som benytter sine tette koblinger med forskningsmiljøene for å identifisere og følge opp konkrete idéer på en effektiv måte, blant annet ved å vurdere ph.d.-prosjekter med tanke på innovasjonspotensial. Målet er å stimulere kandidater til å videreutvikle ideer. Selv om dette arbeidet er i en tidlig fase, representerer det en viktig retning for innovasjonsarbeidet på fakultetet med stor relevans for forskerutdanningen og bidrar til å styrke innovasjonsaktivitetene på fakultetsnivå. Det er også anledning å diskutere mulig innovasjonspotensial i prosjektet under midtveisevalueringen (MVE) da teamet om innovasjonspotensial i ph.d.-prosjektet er tatt inn i retningslinjene for MVE på fakultetet.

Instituttene beskriver ph.d.-kandidatenes prosjekter som sterkt forankret i forskningsfronten i sine fagmiljøer. Prosjektene har ofte høy grad av originalitet, og kandidatene deltar i mange tilfeller i større internasjonale og tverrfaglige forskningsinitiativ. Fakultetet vurderer nivået på nyskapende forskning som høyt.

6. Fakultetets systematiske kvalitetsarbeid

Kvalitetssikringen av ph.d.-utdanningen bygger på en kombinasjon av systematisk oppfølging, faste rutiner og tett dialog mellom institutter og fakultet.

Framdriftsrapportene brukes aktivt for å avdekke behov for tiltak, og når rapporter fra kandidat og veileder ikke samsvarer, innkaller instituttledelsen eller instituttets ph.d.-koordinator til oppfølgingsmøter. Årlige dialogmøter mellom fakultet og institutter gir rom for å diskutere utviklingstrekk, utfordringer og konkrete saker.

¹ Ph.d.-alumnusundersøkelsen 2023: *En undersøkelse blant doktorer som fullførte ph.d.-utdanningen ved UiB i årene 2016 til 2019.*

Midtveisevalueringen (MVE) er et annet sentralt element, og fakultetet reviderte retningslinjene for MVE i 2024 for å klargjøre formålet og styrke den faglige dialogen. Alle kandidater gjennomfører MVE og oppfølgingen skjer i regi av instituttene og tilpasses kandidatens individuelle behov.

Når det gjelder **medarbeider- og oppfølgingssamtaler**, varierer gjennomføringsgraden mellom instituttene. De store instituttene K1 og K2 har mange kandidater og på K1 takker de eksterne kandidatene i liten grad ja til oppfølgingssamtale. Ved IGS takker internasjonale, eksternt ansatte kandidater oftere nei på grunn av geografisk avstand, men instituttet gjennomfører medarbeidersamtale med UiB-ansatte stipendiater. IKO og IBM ha et færre antall kandidater enn IGS, K1 og K2, og har høy oppslutning om samtalene.

Opplæringsdelen og emneevaluering

MED har av 54 ph.d.-emner, hvor alle utenom MEDMET901 er administrert gjennom forskerskolene ved instituttene. Fakultetet startet nylig en helhetlig revisjon av hele opplæringsdelen, inkludert emneporteføljen, for å sikre samsvar med gjeldende reglement og praksis. Arbeidet pågår i 2026.

Forskerskoler og forskerskoleevaluering

Alle ph.d.-kandidater skal være tilknyttet en forskerskole for å sikre faglig forankring, sosial integrering og tilgang til relevant kompetanse. MED har åtte lokale forskerskoler, forankret ved instituttene, som tilbyr faglige kurs, opplæring i overførbare ferdigheter og et sosialt støtteapparat. Kandidatene kan også delta på tvers av forskerskolene, og fakultetet er i tillegg involvert i flere nasjonale forskerskoler.

I 2025 fikk to nye nasjonale forskerskoler NFR-støtte, begge med deltakelse fra IGS: EPINOR, som skal styrke epidemiologisk kompetanse og datadrevet innsikt i norsk helseforskning, og NRSQH-SF, som retter seg mot global helse og bærekraft.

Våren 2025 nedsatte fakultetet en arbeidsgruppe for å evaluere de lokale forskerskolene ved MED. Formålet var å vurdere i hvilken grad forskerskolene oppfyller sine mål og bidrar til kvalitet i forskerutdanningen. Rapporten fra juni 2025 presenterte to alternative modeller for organisering. Dekanatet vurderte at en samlet, sentralisert forskerskole med egen administrasjon ikke er realistisk innenfor dagens ressurser, og besluttet å videreføre den eksisterende modellen. Samtidig skal det utarbeides tydeligere kriterier for aktivitet, kvalitet og ressursbruk for å sikre mer enhetlig praksis. En ny evaluering skal gjennomføres om to år.